

Presència de les dones a la premsa diària de Catalunya

Estudi encarregat per l'Institut Català de la Dona

Març de 2002

RPEEO 211

Presència de les dones
Presència de les dones
a la premsa diària
a la premsa diària
de Catalunya
de Catalunya

PRESÈNCIA DE LES DONES A LA PREMSA DIÀRIA DE CATALUNYA

L'Institut Català de la Dona constata que el 13,5% dels articles d'opinió són escrits per dones

Al llarg de l'any 2001 l'Institut Català de la Dona, de la Generalitat de Catalunya, ha analitzat la presència de les dones en els cinc diaris amb més difusió a Catalunya: La Vanguardia, El Periódico, El País, Avui, El Punt (segons l'OJD).

Es tracta d'un estudi de metodologia molt senzilla que s'ha realitzat diàriament durant els 362 dies en què es van publicar els diaris i que ha consistit en comptabilitzar la presència de dones en tres àmbits especialment importants i visibles: articles d'opinió, portades i contraportades.

Resum dels resultats:

- **Articles d'opinió:** s'ha analitzat l'autoria de les seccions fixes d'opinió d'aquests mitjans de comunicació.

En tots els diaris analitzats l'autoria dels espais d'opinió és majoritàriament masculina. Com a mitjana, **un 13,5% dels articles d'opinió que s'ha publicat són escrits per dones.**

- **Contraportades:** s'ha valorat la presència de dones a les entrevistes i notícies o articles d'opinió de la contraportada.

D'entre les persones protagonistes de les contraportades que s'han publicat durant l'any 2001 en aquests diaris, com a mitjana, **un 19,37% eren dones.**

- **Portades:** s'ha valorat la presència de dones als titulars i les fotografies de les portades, així com la seva funció.

Els titulars dels diaris contenen presència femenina **en un 24,87% dels casos**, incloent tant les dones anomenades amb noms i cognoms com les anomenades genèricament.

Articles d'opinió

Articles d'opinió

En tots els diaris analitzats l'autoria dels espais d'opinió és majoritàriament masculina. Com a mitjana, **un 13,5% dels articles d'opinió que s'ha publicat al llarg de l'any 2001 són escrits per dones.**

Metodologia

Aquest percentatge comprèn l'autoria dels articles d'opinió que es publiquen en les seccions d'opinió dels diaris, i s'han exclòs aquells que apareixen ocasionalment en llocs no habituals a causa d'un motiu puntual.

En concret s'ha analitzat l'autoria de les següents seccions:

- **Avui:** les seccions d'*Opinió*, amb els articles que inclou *De fil de vint*, *Non stop*, *Veü en Off*, *Engrunes*, etc, *Diàleg* i la columna *Per acabar* o *Entre parèntesis* situada a la contraportada.
- **El País:** les seccions de *Opinió* (Estat espanyol), *Opinió* (Catalunya) i la columna de la contraportada.
- **El Periódico:** els articles publicats dins la secció *Opinió*, que inclou *Opus Mei*, *El bitllet*, *L'article del Dia*, *El retrat*, *Les tertúlies*, *Petit Observatori*, etc.
- **El Punt:** la secció *Punt de vista*, que inclou la *Tribuna*, *el Tríptic*, *el Vesper*, *la Galeria*, *la Crònica*, etc.
- **La Vanguardia:** la secció *Opinió*, que inclou espais com *El runrún*, *Diario de un reportero*, *Temas de debate*, etc.

Resultats

Al llarg de l'any s'ha mantingut la mitjana sense gaires variacions:

Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
11,83%	12,20%	12,40%	13%	12,40%	13%
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
15,20%	15,60%	15,40%	14,40%	13,40%	13,60%
TOTAL					13,54%

En nombres absoluts, dels 14.267 articles d'opinió analitzats, 1926 van provenir d'autores.

Observacions

- La majoria dels articles escrits per dones corresponen a les escriptores i/o periodistes que són col·laboradores habituals a les pàgines dels diaris..
- D'entre les col·laboracions habituals, només hi ha una dona que opini diàriament en un espai d'opinió.
- Es constata, doncs, la manca de dones que habitualment opinen des de les pàgines dels diaris, i la falta de dones que ocasionalment opinen com a expertes en un tema en concret.
- Les dones polítiques tenen poc espai per opinar, així com les empresàries, les arquitectes, les economistes, les pageses, les advocades i magistrades, les historiadores, les filòlogues, les científiques, i així es podrien citar tots els àmbits de la societat.

Contraportades

Contraportades

D'entre les persones protagonistes de les contraportades que s'han publicat durant l'any 2001 en aquests diaris, com a mitjana **un 19,37% eren dones**.

Metodologia

S'ha analitzat el gènere de totes les contraportades. Les columnes fixes d'opinió que apareixen en algunes contraportades s'han analitzat però juntament amb els articles d'opinió, ja que en aquests s'ha valorat l'autoria i no el tema.

En el cas de les entrevistes s'ha valorat el gènere de la persona entrevistada. Pel que fa a les notícies i articles d'opinió, s'han descomptat els temes que no es poden vincular a cap gènere i s'han analitzat els temes centrats en un home o una dona.

En concret s'ha analitzat el gènere de:

- **Avui:** la persona entrevistada a la contraportada.
- **El País:** la notícia de la contraportada. S'ha valorat si la persona protagonista era un home, una dona o era un tema sense un gènere marcat.
- **El Periódico:** l'article d'opinió de la contraportada. S'ha valorat si la persona protagonista era un home, una dona o era un tema sense un gènere marcat.
- **El Punt:** la persona entrevistada de la contraportada.
- **La Vanguardia:** el gènere de la persona entrevistada a "La contra".

A l'hora de fer els percentatges també s'ha tingut present que hi ha dies en què no es publica la contraportada.

Resultats

El percentatge de dones protagonistes de contraportades ha estat:

Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
13,60%	26,85%	26,85%	13,04%	15,93%	17,28%
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
14,46%	34,62%	15,00%	20,00%	20,48%	20,00%
TOTAL					19,37%

En nombres absoluts, s'han analitzat 1105 contraportades centrades en una persona, masculina o femenina, i les dones n'han estat protagonistes en 214 ocasions.

Observacions

- Un 14% de les dones entrevistades o protagonistes de contraportades són escriptores. És el sector professional més representat.
- Un 12% de les dones entrevistades estan relacionades amb el món de la política o bé són càrrecs públics, a tots els nivells: local, autonòmic, estatal, europeu, i mundial.
- El tercer segment amb més protagonisme és el del món del cinema, bàsicament les actrius, amb un 8%.
- També representen un 7% les dones que estan lligades a alguna ONG o a alguna tasca de voluntariat social: cooperants, directores de projectes d'ONGs, activistes ecologistes, voluntàries en l'ajuda als immigrants, col·laboradores d'entitats contra el càncer, l'esclerosi múltiple, etc.
- Les dones relacionades amb el món de la música ocupen un 5% de les contraportades, bé siguin cantants, sopranos, compositores, etc., en els diversos tipus de música.
- Les periodistes dels diversos mitjans han estat protagonistes en un 2% dels casos: presentadores, directores de revista, etc.
- Hi ha pràcticament el mateix percentatge d'entrevistades que es dediquen a tasques policials o militars, com inspectores en cap, militars professionals o exespies, que de dones dedicades al món de l'empresa, malgrat que a la societat hi ha una presència molt més àmplia de dones emprenedores, empresàries o executives.
- Destaquen per la seva absència les científiques, les intel·lectuals i les professionals liberals de tots els àmbits: advocades, arquitectes, filòsofes, biòlogues, antropòlogues. L'excepció és quan escriuen un llibre.
- Gairebé no hi ha representació de dones relacionades amb el món de l'esport: esportistes d'elit, de base, persones que gestionen les entitats esportives femenines, etc.
- En alguns casos la persona entrevistada ho ha estat pel fet de ser parenta d'una reina, hereva al tron, amant d'un polític o bruixa.

Portades Portades

Els titulars de les portades dels diaris contenen **presència femenina en un 24,87% dels casos.**

Metodologia

S'ha analitzat la presència de dones a tots els titulars, de totes mides, de les portades, incloent tant les dones anomenades amb noms i cognoms, com les citades genèricament (per exemple: la nena..., les infermeres...).

A més a més, també s'han valorat les fotografies i s'ha tingut en compte si les dones ocupen un lloc protagonista, o bé hi són presents en segon terme o en un conjunt de persones.

Les dades quantitatives fan referència exclusiva a la presència de dones als titulars. Les fotografies s'han valorat en les observacions.

Resultats

Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
16,00%	20,71%	14,84%	26,90%	21,29%	22,00%
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre
33,55%	45,81%	34,67%	20,65%	23,33%	18,67%
TOTAL					24,87%

En nombres absoluts, s'han analitzat 1815 portades, corresponents als 362 dies de l'any 2001 en què es varen publicar els diaris. En 451 titulars ha aparegut una al·lusió al gènere femení.

Observacions

A nivell professional /grup social

- En els titulars, les polítiques que tenen algun càrrec públic, amb especial incidència de les ministres, són el sector professional més representat.

- El segon gran grup de dones que surt als titulars de les portades són les actrius, bé sigui amb motiu de premis, com el Goya o els Oscar, d'estrenes de pel·lícules o de relacions sentimentals.
- Les membres de la reialesa, tant espanyola com estrangera, o les persones que s'hi relacionen, també ocupen sovint portades, bé sigui per temes de societat com batejos, casaments, relacions o aniversaris, o bé pels actes que realitzen com a caps d'estat o consorts.
- Les escriptores són una altra professió que apareix relativament sovint en portada, especialment com a guanyadores de premis literaris.
- Les jutgesses són una de les professions que també es reflecteixen sovint, tot i que sense noms i cognoms. Així mateix les dones també són protagonistes dels titulars quan estan inculpades en causes judicials, bé sigui com a víctimes o acusades.
- Un altre àmbit on ocasionalment apareixen dones és el món de l'esport: les tenistes o les atletes medallistes del Mundial d'Atletisme en són alguns exemples.
- Una altra part important de dones que són protagonistes de les portades, tant en els titulars, com a les fotografies, ho són a causa d'algun succés: dones mortes pels seus marits, nenes segrestades, dones violades, etc.
- Es detecta un increment de la presència de dones a les portades en els mesos d'estiu. La raó pot ser que en aquesta època es dóna més rellevància als temes de cultura o "de societat", com els festivals musicals, la vida estiuenca dels famosos, etc.

Per il·lustrar

- Cal destacar que les dones solen ser protagonistes de la gran majoria de fotografies que s'utilitzen per il·lustrar la misèria i els problemes dels països no desenvolupats: refugiades, víctimes d'atemptats terroristes i de la guerra, i de catàstrofes naturals.
- També s'utilitzen dones a l'hora de mostrar persones plorant o expressant sentiments, de dolor, de ràbia, etc.
- Les fotografies de platges a l'estiu també solen tenir protagonistes a les dones en primer pla.

Altres

- La Verge de Núria i La Moreneta també han estat portada al llarg de l'any 2001.